

YANNIS RITSOS

SONATA DEL CLARO
DE LUNA

TRADUCCIÓN DEL GRIEGO
DE SELMA ANCIRA

BARCELONA 2008

A C A N T I L A D O

TÍTULO ORIGINAL
Η ΣΟΝΑΤΑ ΤΟΥ ΣΕΛΗΝΟΦΩΤΟΣ

Publicado por:
ACANTILADO
Quaderns Crema, S. A., Sociedad Unipersonal

Muntaner, 462 - 08006 Barcelona
Tel.: 934 144 906 - Fax: 934 147 107
correo@acantilado.es
www.acantilado.es

© 2007 by Herederos de Yannis Ritsos
© de la traducción, 2007 by Selma Ancira
© de esta edición, 2007 by Quaderns Crema, S. A.

Derechos exclusivos de edición en lengua castellana:
Quaderns Crema, S. A.

ISBN: 978-84-96834-28-6
DEPÓSITO LEGAL: B. 43.739-2007

En la cubierta, fotografía de Selma Ancira

AIGUADEVIDRE *Gráfica*
NURIA SABURIT *Composición*
KLERI SKANDAMI *Composición textos en griego*
ROMANYÀ-VALLS *Impresión y encuadernación*

PRIMERA EDICIÓN enero 2008

Bajo las sanciones establecidas por las leyes,
quedan rigurosamente prohibidas, sin la autorización
por escrito de los titulares del copyright, la reproducción total
o parcial de esta obra por cualquier medio o procedimiento mecánico o
electrónico, actual o futuro—incluyendo las fotocopias y la difusión
a través de Internet—, y la distribución de ejemplares de esta
edición mediante alquiler o préstamo públicos.

(’Ανοιξιιάτικο βράδι. Μεγάλο δωμάτιο παλιού σπιτιού. Μιά ήλικιωμένη γυναίκα, ντυμένη στά μαύρα, μιλάει σ’ έναν νέο. Δέν έχουν ανάψει φώς. ’Απ’ τά δυό παράθυρα μπαίνει ένα αμείλικτο φεγγαρόφωτο. Ξέχασα νά πω ότι ή Γυναίκα μέ τά Μαύρα έχει έκδώσει δυό-τρεις ένδιαφέρουσες ποιητικές συλλογές θρησκευτικής πνοής. Λοιπόν, ή Γυναίκα μέ τά Μαύρα μιλάει στόν Νέο):

”Αφησέ με νάρθω μαζί σου. Τί φεγγάρι απόψε!
Εΐναι καλό τό φεγγάρι, - δέ θά φαίνεται
πού άσπρίσαν τά μαλλιιά μου. Τό φεγγάρι
θά κάνει πάλι χρυσά τά μαλλιιά μου. Δέ θά
καταλάβεις.

”Αφησέ με νάρθω μαζί σου.

”Όταν έχει φεγγάρι μεγαλώνουν οί σκιές μέσ στό
σπίτι,
άόρατα χέρια τραβοϋν τίς κουρτίνες,
ένα δάχτυλο άχνό γράφει στή σκόνη τοϋ πιάνου
λησμονημένα λόγια - δέ θέλω νά τ’ άκούσω. Σώπα.

”Αφησέ με νάρθω μαζί σου
λίγο πιό κάτω, ώς τή μάντρα τοϋ τουβλάδικου,
ώς εκεί πού στρίβει ό δρόμος καί φαίνεται
ή πολιτεία τιμεντένια κι άέρινη, άσβεστωμένη μέ
φεγγαρόφωτο,

(Una noche de primavera. La habitación grande de una vieja casa. Una mujer de edad, vestida de negro, le habla a un hombre joven. No han encendido la luz. Por ambas ventanas entra una despiadada luz de luna. Olvidé decir que la Mujer de Negro ha publicado dos o tres interesantes colecciones de poesía sacra. Y bien, la Mujer de Negro le habla al Joven):

Deja que vaya yo contigo. ¡Qué luna la de esta
noche!

Es benévola la luna—no se notará
que mis cabellos han encanecido. La luna
los hará rubios de nuevo. No te enterarás.
Deja que vaya yo contigo.

Cuando hay luna las sombras crecen en la casa,
manos invisibles corren las cortinas,
un dedo escribe suave sobre el polvo del piano
olvidadas palabras—no quiero oírlas. Calla.

Deja que vaya yo contigo,
déjame bajar un poco, hasta la tapia de la fábrica
de ladrillos,
hasta el lugar donde tuerce el camino y surge
la ciudad enjalbegada y etérea, blanca a la luz de la
luna,

τόσο αδιάφορη κι ἄϋλη
τόσο θετική σάν μεταφυσική
πού μπορείς ἐπιτέλους νά πιστέψεις πώς ὑπάρχεις
καί δέν ὑπάρχεις
πώς ποτέ δέν ὑπῆρξες, δέν ὑπῆρξε ὁ χρόνος κ' ἡ
φθορά του.
”Αφησέ με νᾶρθω μαζί σου.

Θά καθήσουμε λίγο στό πεζούλι, πάνω στό ὕψωμα,
κι ὅπως θά μάς φυσάει ὁ ἀνοιξιάτικος ἀέρας
μπορεῖ νά φανταστοῦμε κιόλας πώς θά πετάξουμε,
γιατί πολλές φορές καί τώρα ἀκόμη, ἀκούω τό
θόρυβο τοῦ φουστανιοῦ μου
σάν τό θόρυβο δυό δυνατῶν φτερῶν πού
ἀνοιγοκλείνουν,
κι ὅταν κλείνεσαι μέσα σ' αὐτόν τόν ἦχο τοῦ
πετάγματος
νιώθεις κρουστό τό λαιμό σου, τά πλευρά σου, τή
σάρκα σου,
κ' ἔτσι σφιγμένος μέσ στούς μυῶνες τοῦ γαλάζιου ἀγέρα,
μέσα στά ρωμαλέα νεῦρα τοῦ ὕψους,
δέν ἔχει σημασία ἂν φεύγεις ἢ ἂν γυρίζεις
κι οὔτε ἔχει σημασία πού ἀσπρίσαν τά μαλλιά μου,
(δέν εἶναι τοῦτο ἡ λύπη μου - ἡ λύπη μου
εἶναι πού δέν ἀσπρίζει κ' ἡ καρδιά μου).
”Αφησέ με νᾶρθω μαζί σου.

Τό ξέρω πώς ὁ καθένας μονάχος πορεύεται στόν
ἔρωτα,
μονάχος στή δόξα καί στό θάνατο.
Τό ξέρω. Τό δοκίμασα. Δέν ὠφελεῖ.
”Αφησέ με νᾶρθω μαζί σου.

tan indiferente, tan inmaterial,
tan verosímil y tan metafísica
que finalmente puedes creer que existes y no existes
que nunca has existido, que no ha existido el tiempo
ni su deterioro.

Deja que vaya yo contigo.

Nos sentaremos un momento arriba, en lo alto,
y con el soplo de la primavera
podremos incluso imaginar que volamos,
porque muchas veces, y aún ahora, confundo
el susurro de mi vestido
con el de dos fuertes alas que se agitan,
y envuelta en ese sonido de vuelo
siento prieto el cuello, las costillas, la carne,
y así, hecha un ovillo, entre los músculos del
cielo azul,
entre los vigorosos nervios de la altura,
ya no importa si voy o si vuelvo
ni tiene importancia que haya encanecido mi
cabello
(no es eso lo que me apena—lo que me apena
es que no encanezca también mi corazón).
Deja que vaya yo contigo.

Ya sé que cada uno anda solo en el amor,
solo en la gloria y en la muerte—solo.
Lo sé. Lo he probado. No sirve de nada.
Deja que vaya yo contigo.

Τούτο τό σπίτι στοίχειωσε, μέ διώχνει -
θέλω νά πῶ ἔχει παλιώσει πολύ, τά καρφιά
ξεκολλᾶνε,
τά κάδρα ρίχνονται σά νά βουτᾶνε στό κενό,
οἱ σουβάδες πέφτουν ἀθόρυβα
ὅπως πέφτει τό καπέλο τοῦ πεθαμένου ἀπ' τήν
κρεμάστρα στό σκοτεινό διάδρομο
ὅπως πέφτει τό μάλλινο τριμένο γάντι τῆς σιωπῆς
ἀπ' τά γόνατά της
ἢ ὅπως πέφτει μιὰ λουρίδα φεγγάρι στήν παλιά,
ξεκοιλιασμένη πολυθρόνα.

Κάποτε ὑπῆρξε νέα κι αὐτή, - ὄχι ἡ φωτογραφία
πού κοιτᾶς μέ τόση δυσπιστία -
λέω γιά τήν πολυθρόνα, πολύ ἀναπαυτική,
μποροῦσες ὦρες ὀλόκληρες νά κάθεσαι
καί μέ κλεισμένα τά μάτια νά ὄνειρεύεσαι ὅ,τι τύχει
- μιάν ἀμμουδιά στρωτή, νοτισμένη, στιλβωμένη
ἀπό φεγγάρι,
πιό στιλβωμένη ἀπ' τά παλιά λουστρίνια μου
πού κάθε μήνα τά δίνω στό στιλβωτήριο τῆς
γωνιάς,
ἢ ἓνα πανί ψαρόβαρκας πού χάνεται στό βάθος
λικνισμένο ἀπ' τήν ἴδια του ἀνάσα,
τριγωνικό πανί σά μαντίλι διπλωμένο λοξά μόνο
στά δυό
σά νά μὴν εἶχε τίποτα νά κλείσει ἢ νά κρατήσῃ
ἢ ν' ἀνεμίσει διάπλατο σέ ἀποχαιρετισμό. Πάντα
μου εἶχα μανία μέ τά μαντίλια,
ὄχι γιά νά κρατήσω τίποτα δεμένο,

Esta casa está embrujada, me expulsa—
quiero decir que ha envejecido mucho: los clavos
se desprenden,
los cuadros se lanzan como si saltaran al vacío,
el enlucido cae en silencio
como cae de la percha el sombrero del muerto en el
corredor en sombras
como cae del regazo del silencio su gastado guante
de lana
o una cinta de luna sobre el viejo sillón
desvencijado.

Alguna vez también fue nuevo—no ese retrato que
miras con tanta desconfianza,
hablo del sillón: tan cómodo que podías sentarte
horas enteras
y soñar cualquier cosa con los ojos cerrados:
una playa lisa, humedecida, barnizada por
la luna,
más brillante que mis viejos botines, que todos los
meses llevo al limpiabotas de la esquina,
o la vela de una barca pesquera que se pierde en el
horizonte mecida por su propio aliento,
vela triangular como un pañuelo doblado al sesgo
únicamente en dos,
así, como si no tuviera nada que encerrar o
conservar
u ondeara bien abierta en señal de despedida.

Siempre me encantaron los pañuelos,
no para tener algo atado,

τίποτα σπόρους λουλουδιῶν ἢ χαμομήλι μαζεμένο
στούς ἀγρούς μέ τό λιόγερμα
ἢ νά τό δέσω τέσσερις κόμπους σάν τό σκουφί πού
φορᾶνε οἱ ἐργάτες στ' ἀντικρινό γιαπί
ἢ νά σκουπίζω τά μάτια μου, - διατήρησα καλή τήν
ὄρασή μου·
ποτέ μου δέ φόρεσα γυαλιά. Μιά ἀπλή ἰδιοτροπία τά
μαντίλια.

Τώρα τά διπλώνω στά τέσσερα, στά ὀχτώ, στά
δεκάξη
ν' ἀπασχολῶ τά δάχτυλά μου. Καί τώρα
θυμήθηκα
πώς ἔτσι μετροῦσα τή μουσική σάν πηγαινα στό
'Ὠδεῖο
μέ μπλέ ποδιά κι ἄσπρο γιακά, μέ δυό ξανθές
πλεξοῦδες
- 8, 16, 32, 64, -
κρατημένη ἀπ' τό χέρι μιᾶς μικρῆς φίλης μου
ροδακινιάς ὄλο φῶς καί ρόζ λουλούδια,
(συγχώρεσέ μου αὐτά τά λόγια - κακή συνήθεια) -
32, 64, - κ' οἱ δικοί μου στήριζαν
μεγάλες ἐλπίδες στό μουσικό μου τάλαντο. Λοιπόν,
σοῦλεγα γιά τήν πολυθρόνα -
ξεκοιλιασμένη - φαίνονται οἱ σκουριασμένες
σοῦστες, τά ἄχερα -
ἔλεγα νά τήν πάω δίπλα στό ἐπιπλοποεῖο,
μά πού καιρός καί λεφτά καί διάθεση -τί νά
πρωτοδιορθώσεις; -
ἔλεγα νά ρίξω ἕνα σεντόνι πάνω της, -φοβήθηκα

nada de semillas de flores o manzanilla recogida
en los campos al atardecer,
ni para hacerle cuatro nudos como al casquete que
usan los obreros de la construcción de enfrente,
ni para limpiarme los ojos—he conservado bien la
vista;
jamás he usado lentes. Un simple capricho—los
pañuelos.

Ahora los doblo en cuatro, en ocho, en dieciséis
para ocupar mis dedos. Me acabo de acordar
que así contaba las notas cuando iba al
Conservatorio
con delantal azul y cuello blanco, con dos trenzas
rubias,
—8, 16, 32, 64—
de la mano de una pequeña amiga mía de piel
aterciopelada,
toda luz y flores color de rosa,
(perdona estas palabras—es una mala costumbre)
—32, 64—y mis padres albergaban
grandes esperanzas en mi talento musical. En fin, te
hablaba del sillón
—desvencijado—al descubierto los oxidados
resortes, la paja—
pensaba llevarlo a la mueblería de al lado,
pero dónde encontrar el tiempo y el dinero y el
ánimo—¿y qué arreglar primero?—
pensaba echarle una sábana encima: tuve miedo

τ' ἄσπρο σεντόνι σέ τέτοιο φεγγαρόφωτο. Ἐδῶ
κάθησαν
ἄνθρωποι πού ὄνειρεύτηκαν μεγάλα ὄνειρα, ὅπως κ'
ἐσύ κι ὅπως κ' ἐγώ ἄλλωστε,
καί τώρα ξεκουράζονται κάτω ἀπ' τό χῶμα δίχως νά
ἐνοχλοῦνται ἀπ' τή βροχή ἢ τό φεγγάρι.
Ἄφησέ με νάρθω μαζί σου.

Θά σταθοῦμε λιγάκι στήν κορφή τῆς μαρμάρινης
σκάλας τοῦ Ἁη-Νικόλα,
ἕστερα ἐσύ θά κατηφορίσεις κ' ἐγώ θά γυρίσω
πίσω
ἔχοντας σ' ἄριστερό πλευρό μου τή ζέστα ἀπ' τό
τυχαῖο ἄγγιγμα τοῦ σακκακιοῦ σου
κι ἀκόμη μερικά τετράγωνα φῶτα ἀπό μικρά
συνοικιακά παράθυρα
κι αὐτή τήν πάλλευκη ἄχνα ἀπ' τό φεγγάρι ποῦναι σά
μιά μεγάλη συνοδεία ἀσημένιων κύκνων -
καί δέ φοβᾶμαι αὐτή τήν ἔκφραση, γιατί ἐγώ
πολλές ἀνοιξιάτικες νύχτες συνομίλησα ἄλλοτε μέ τό
Θεό πού μοῦ ἐμφανίστηκε
ντυμένος τήν ἀχλύ κι τή δόξα ἑνός τέτοιου
σεληνόφωτος,
καί πολλούς νέους, πιό ωραίους κι ἀπό σένα ἀκόμη,
τοῦ ἐθυσίασα,
ἔτσι λευκή κι ἀπρόσιτη ν' ἀτμίζομαι μέσ στή
λευκότητα τοῦ σεληνόφωτος,
πυρπολημένη ἀπ' τ' ἀδηφάγα μάτια τῶν ἀντρῶν κι
ἀπ' τή δισταχτικήν ἔκσταση τῶν ἐφήβων,
πολιορκημένη ἀπό ἐξαίσια, ἡλιοκαμένα σώματα,

de la sábana blanca a la luz de la luna. Aquí se
sentaron
hombres que soñaban grandes sueños, como tú y
como yo,
y que ahora descansan bajo tierra sin que la lluvia ni
la luna les afecte.
Deja que vaya yo contigo.

Nos detendremos un momento en la cima de la
escalera de mármol de San Nicolás,
después tú bajarás y yo volveré
llevando en mi hombro izquierdo el calor del roce
fortuito de tu brazo
y uno o dos rectángulos de luz de las pequeñas
ventanas de ese barrio
y la blanca neblina de la luna que será como un largo
cortejo de cisnes plateados—
no temo esa expresión porque antaño yo,
muchas noches de primavera conversé con Dios,
que se me apareció
vestido con la niebla y la gloria de un claro de luna
como éste,
y a Él sacrifiqué muchos jóvenes, aún más bellos que
tú,
así, pura e inalcanzable, evaporándome en mi llama
blanca, en la blancura del claro de luna,
abrasada por la insaciable mirada de los hombres y
por el éxtasis indeciso de los adolescentes,
cercada por magníficos cuerpos bronceados por el sol,